

1 Nederlander en 3.000 Engelsen

Nothing but the
between us the
sea

Na zes eerdere pogingen werd onder supervisie van een Nederlander, 'Joas Johnson', in de zestiende eeuw eindelijk met succes een haven in Great Yarmouth aangelegd. Zijn pier is nog steeds in tact. *Unsung Dutch had major role in our port's history* kopt *The Great Yarmouth Mercury* naar aanleiding van ons bezoek.

Voor de kust van Yarmouth ter hoogte van Smith's Knoll verzamelden zich in het najaar enorme scholen 'Silver darlings' om te paaien. 's Werelds beste haringgronden trokken van heinde en verre vissers aan. In de *Custom Accounts* van Great Yarmouth wordt al in 1393 melding gemaakt van Zeeuwse en Hollandse stuurlied. Yarmouth profiteerde van het protectionisme van de omliggende steden en landen; op de *Free Fair* die in de middeleeuwen ontstond was iedereen welkom. In navolging van de ontdekking door Willem Beukels in 1387 conserveerden de Nederlanders haring op zee, een noviteit die hen voorsprong gaf op de concurrenten. Hun methoden werden langzaam overgenomen door de plaatselijk bevolking. Van de 5.000 Nederlandse haringboten voeren er in de zestiende eeuw 1.500 in Britse wateren. Of hier ook Scheveningers bij waren is onderwerp van discussie, al organiseerde het Schevenings Museum in 1977 een tentoonstelling over de visserijband Yarmouth - Scheveningen. De Nederlanders wisten een uitzonderingspositie te bedingen toen er tol werd ingevoerd. Omdat men in Yarmouth profiteerde van hun aanwezigheid waren er minder haatdragende gevoelens tegenover Nederlandse vissers dan elders in Engeland. Aan het einde van de 17e eeuw kwamen zo'n 10.000 Nederlanders proviand inslaan als ze voor de kust van Yarmouth lagen. Er waren in Yarmouth 40 brouwerijen alleen voor de Nederlandse vloot! Tussen 1568 en 1681 woonden Nederlandse gezinnen in Yarmouth. Er was zelf een Nederlandse kerk. Engelse kooplieden uit Yarmouth zonden leerlingen naar Nederland om de taal te leren.

Drie Engels-Nederlandse oorlogen in de 17e en 18e eeuw en de Franse overheersing in de 19e eeuw zorgde voor windstilte in de haringvisserij, maar vanaf 1813 waren de Nederlanders terug in Yarmouth. In 1821 schildert George Vincent *the Dutch Fair*, een schilderij dat nu als één van de belangrijkste stukken wordt gezien uit de collectie van county Norfolk. De jaarlijkse rituele start van het visseizoen op de laatste zondag voor St. Michael (21 september) stond in Yarmouth bekend als '*Dutch sunday*', vergelijkbaar met vlaggetjesdag in Scheveningen. Hollandse schepen lagen op het strand bij South Denes. Hollands speelgoed, pijpen en snoepgoed werden verkocht. Na 1830 waren het de Schotten die de markt gingen domineren. Overbevising, belangrijke exportmarkten die sloten door twee wereldoorlogen en de introductie van de *Fishfinger* in 1955 door Birds Eye Company uit Yarmouth leidden de ineenstorting van de haringindustrie. Op dit moment is er welgeteld nog één commerciële visser te vinden in de haven van Yarmouth.

18th century 'Delft' tile
in Row 111 House, Yarmouth

Norfolk wordt als een geïsoleerde county in Engeland gezien, maar havensteden als Great Yarmouth waren helemaal niet geïsoleerd door de contacten overzee. Yarmouth was al multicultureel toen die term nog moest worden uitgevonden; in 19e eeuw kon je tien verschillende talen op straat horen. Na de Nederlanders in de 16e eeuw en de Grieks-Cyprioten na WO II, zijn het nu de Portugezen die in 'Little Lissabon' wonen (veelal werknemers van kalkoënproducent Bernard Matthews). Ook Den Haag kan zich beroepen op een lange multiculturele traditie, al is Scheveningen heel lang een besloten bolwerk gebleven en lijken de huidige vernauwde politieke visies het credo *international city by the sea* tegen te spreken. De zee ligt niet alleen tussen Yarmouth en Scheveningen, maar ook tussen culturen en klassen.

Als je in Yarmouth vraagt naar de Nederlandse aanwezigheid worden de schouders opgehaald. Wij vonden één vrouw uit Barneveld die er sinds 1999 woont, nadat ze met een *Yarmouth BLOATER* trouwde. In Den Haag wonen naar schatting 3.000 expats met de Engelse nationaliteit. Pubs, winkels met Engelse producten en 'de enige echte *Fish & Chips shop* van Nederland' danken hun bestaan aan de aanwezigheid van Engelsen. Sommige Hagenaars zijn er niet zo van gediend nu hun groenteboer ineens Engels spreekt. Maar er zijn ook mooie koppels te vinden. Duindorper Daniel Verbaan is samen met zijn Engelse vrouw eigenaar van *Thomas Green's 'the best of British'* aan de Frederik Hendriklaan. "De Engelsen hebben mijn stamvader die kaper was tot zinken gebracht en nu run ik met mijn Engelse vrouw een winkel vol Engelse producten!" zegt Daniel Verbaan lachend, als we hem spreken. Vlak voor hij het leven liet op zee ging de oude Daniel Verbaan in Scheveningen aan wal, trouwde, en vertrok een dag later. Negen maanden later werd er een kind geboren en daarmee werd de kaper nipt de stamvader van zo niet alle, dan toch de meeste dragers van de naam Verbaan die in Scheveningen wonen.

SJAAK LANGENBERG & ROSÉ DE BEER